

תיווך ושדכנות

1 רמ"א חו"מ סוסי' פ"ז, תבעו בשכר השדכנות... ' וביאור הגר"א אות קי"ז

מי ששכר שדכן למצוא לו שידוך (או לבתו) דינו כקבלן לכל דבר וחייב לשלם לו ע"פ הקציצה. השדכן שהציע שידוך מבלי שנתבקש לעשות כן ע"י צד מהצדדים דינו כידור שלא ברשות בשדה העשויה לטעו וחייבים לשלם לו כפי המקובל.

2 רמ"א חו"מ סי' קפ"ה ס"י, השדכן... ' ובית שמואל אה"ע סי' נ' ס"ק כ"ג

ישנם שני מנהגים- או שפעולת השדכן היא להביא את הזוג בקשר שידוכין (אירוסיין) ואז משתלמת אפילו אם נתבטל השידוך, או להביא לנישואין.

3 פתחי תשובה אה"ע סי' נ' ס"ק ט"ז, ועיין בס' תפארת... וז"ל, ולקרובים... פעולה'

מקובל שאין קרובים מקבלים שדכנות

מצוי שאנשים אינם רוצים שהמתווך או השדכן יגמור את הענין כדי שלא יהיו חייבים לשלם לו דמי תיווך או שדכנות. ציור כזה מצינו כבר בראשונים וברמ"א-

4 רמ"א חו"מ סי' קפ"ה ס"ו, ראובן היה לו בית... ' וביאור הגר"א אות י"ג

אחרי שגמר את הענין ע"י סרסור אחר הראה שהוא, שדה העשויה לטעו וחייב לשלם לראשון.

מצוי מאד שכמה שדכנים עזרו לגמור את הענין, ודנים הפוסקים אם יש לחלק את השדכנות.

5 שו"ת נודע ביהודה חו"מ תניינא סי' ל"ו

הנ"ב טוען שדוקא בסרסרות המתחיל מקבל את הכל ואם נתנו למישהו אחר לגמור אין זה אלא רמאות, אבל בשדכנות היות והוא ענין מורכב גם המתחיל גם הגומר וגם אלו שעזרו באמצע חולקים ביניהם את השדכנות.

הגה קא [קיו] תנעו בשכר [פג] השדכנות
 וזה כפר ואמר שלא היה שדכן שלו או שאר טענות שזינייהו לב) דינו
 כבשאר תביעות ממון ונשבעין על כך (פסקי מהרא"י פ"ה):

[קיו] תנעו כו'. דין השדכנות כ' זהר"ס שהוא תדון היורד לשדה
 חכירו שלא ברשות שאם היחה שדה עשויה ליטע שא חרין כמה ארס
 רוצה ליתן בשדה זו לנוטעה כתי"ש כתי"א ק"א ח' והוא כמו סרסור
 כתי"ל כתי" קפ"ה סי' בהג"ה יכמו שר"ך ליתן לסרסור כתי"ש כתי"א
 סי' כ' ע"ש :

הגה ברה"שדכן הוי כמו סרסור ואם השדכן רוצה שישלמו לו מיד שכר שדכנותו
 והבעלים אינם רונים לשלם עד הנשואין [כז] תלוי במנהג המדינה
 ובמקום שאין מנהג [גג] הדין עם הבעלים [כד] ובמקום שאין לר"ך
 לשלם לו עד הנישואין כן אם חזרו בהן [מז] ונחטבל השדכנות (כ) פטורים
 הבעלים משלם לו שכרו [כה] אלא אם כן התנו בהדיא (יג) על מנת
 שיחפיים ואז לר"ך לשלם לו [כו] מיד אפי' יחזרו בהן (פסקים וכתבים
 מהרא"י סי' פ"ה *):

כג דיני שדכנות עיין סי' קפ"ה וכללוא
 הוא היכא דמנהג היא ליקח שדכנות
 מיד אחר גמר השדכנות אפילו אם
 חזרו הלדדים חייבים לשלם לו שכירות
 שלו ומהרש"ל כיש"ש פ' הגזול בתרא
 כתב אם לקח כבר שדכנות והלדדים
 חזרו אח"כ וא"י להוליא הקנס מלך
 החוזר לר"ך השדכן להחזיר השדכנות
 משמע אם מוילאים הקנס אין מוילאים
 ממנו השדכנות מיהו י"ל דאין חייבים
 לשלם לו ומכ"ש במקום שאין משלמים שדכנות מיד אלא בעת הנשואין וחזרו
 דאין משלמים לו שדכנות ולא כלכוש כתי"א סימן קפ"ה שכתב דלר"כי לשלם
 לו שדכנות אפילו אם חזרו משום דמוילאים קנס מלך העובר וכבר השיג
 עליו בסמ"פ שם :

ועיין בס' תפארת ישראל שם שכ' כמה פרטי דינים בשדכנות כשם ס' חוקי דרך וז"ל
 ולקרובים פסולי עדות אין נותנים רק בניכר לפי ראות עיני הדיין שעשו פעולה .

ראובן היה לו

בית למכור וזא שמעון וסרסר למכרו ללוי ואמר ראובן שלוי שונאו ואינו רוצה למכור לו ג] ואח"כ מכרו ללוי ע"י אחר חייב ליתן לשמעון סרסרותו (ב"י בשם הרא"ש כלל ק"ה סי' א')

[יג] ראובן. שפי' הר"מ עמא דסרסור נועל שכר אע"פ שלא שלחו והסרסור זא מעלמו כמו יורד לשדה חבירו ונטעם ואמרינן בבי"מ ק"א א' אומר סרסור כו' וכ"פ כאן כו' וכן בסרסור" כיון שהוא עשוי למכור ושם דהוא כו' א"ל לא בעינא כו' א"ל גלית ארעתך כו' :

בע"ד שדחה סרסור או שדכן ראשון ולקח אחר

על הדין ודברים שבין הקצין פו"מ כהר"ר יוסף צרויכהוון וצין הקצין פו"מ כהר"ר זלמן אמלונגסין כפי הפראטאקאל הנשלח לידי מהשר האדון רעגירונגס פרעזידענט משם ורצון השר שאכתוב פסק דין על זה עפ"י דת ודין. ויען שהגדלים הם רחוקים מכאן ובעסק שבועות יכול להיות שעל קצת פרטים יוכל ויתרצה הנשבע לישבע ועל קצת לא יוכל או לא יתרצה לישבע ולכן צריך אני להודיע כל הפרטים בזה.

וע"פ הטענות ותשובות הנזכרים להגדלים יא מנני, ואקדים דברי רמ"א בחושן משפט סי' קפ"ה סעיף ו' בהג"ה. ראובן היה לו בית למכור וזא שמעון וסרסר למכרו ללוי ואמר ראובן שלוי שונאו ואינו רוצה למכור לו ואח"כ מכרו ללוי על ידי אחר חייב ליתן לשמעון סרסרותו. והנה דברי רמ"א הללו לקוחים מדברי הרא"ש בתשובה כלל ק"ה והוצא בצ"י ואמנם בדברי הרא"ש לא הוזכרו שמכרו על ידי אחר וזה לשון הרא"ש שם ושאלתם על שמעון שהיה סרסור לראובן למכור ביתו והלך אלל לוי ונתרצה לקנותו ושוב לא אצה ראובן למכור ללוי כי אמר כי היה שונאו ומכרו לאחר ועתה תובע הסרסור דמי סרסרותו מראובן. לא ידענו כמה נתחייב ראובן לו מעותיו אף שבועה אין כאן וכו' ולא רצה למכרו בטלה סרסרותו וכו' כי זה פשוט שהסרסור והשדכנים אם נגמר הדבר

בלא סרקור אין המוכר נותן כלום, ודאי אם אחר
 שאמר לו הסרקור שלי רוצה לקנותו ואמר שלי שונאו
 ולא רצה למכרו לו ואח"כ מכרו ללוי זה ודאי היה
 רמאי וצריך ליתן לו שכרו וכו' עיין בתשובת הרא"ש
 וגם בצ"י. ואמינא שמה שהוסיף רמ"א שמכרו ע"י
 אחר יש לדון על זה דבשלמא אם מכרו אח"כ ללוי בלי
 שום סרקור שפיר מוכח שצדמאות דחאו להסרקור
 במה שאמר לו שלי שונאו כי מה נולד אח"כ שגרם
 הקרת השנאה או מה נמחדש אח"כ דבר ששינה דעתו
 למכור למי שלא רצה למכור אבל אם מכרו אח"כ ללוי
 ע"י סרקור אחר יוכל להיות שהסרקור החדש הטעים
 לו טעמים נכונים שלא יעכב המכר עבור השנאה
 וחדש לו טעמים המטים הלצ מה שלא הטעים ראשון
 ואין כאן הוכחה על רמאות וגם צריך להיות שהסרקור
 כבר גמר דמי המכר וצאותן הדמים מכר ולכן ודאי
 רמאות יש בדבר. ואמנם נלענ"ד שגם רמ"א שכתב
 שמכרו ע"י אחר שחייב ליתן לשמעון סרקורו כוונתו
 כפי חלקו שלא תאמר כיון שמתחלה לא נכנסו דברי
 הסרקור באוני הסוחר שוב אין לו שום זכות להסרקור
 קמ"ל רמ"א שלא חיצד זכותו אבל ודאי שגם השני
 הוא שותף בצדקות הזה וראשון ושני הם שותפים
 ואם יטעון הסרקור הראשון על המוכר שגם צאותו
 פעם שהוא אמר לו שלי רוצה לקנותו היית מרוצה
 בדבר בלבדך ודחיתני בדברים לומר שאינך רוצה למכור
 ללוי כדי להפסידני ואתה הכנסת צורע את הסרקור
 השני בצדקות הזה להפסידני אין צדק טענה זו של
 הסרקור אפילו לחייב את המוכר שצוה על זה כיון
 שאי אפשר צוה טענת צדי כי אין אדם יודע מה שבלב
 חזירו וגם אם היה הכוונה צדמאות ג"כ אני מסופק
 אם חייב המוכר להשלים להסרקור ההפסק מה שהוא
 מפסיד על ידי הסרקור השני כיון שהשני היה הסרקור
 ולוקח חלקו הוא גרמא צנוקין בעלמא, ובשלמא
 בעובדא דהרא"ש שלא היה שם סרקור אחר כלל א"כ
 כל המקח נגמר על ידי שמעון לכן אם צדמאות דחאו

לא הפסיד קרסרומו אבל היכא שאחר כך הכניס עוד קרסור בזה אפילו היה ברמאות אני מסופק אם חייב לשלם לקרסור הראשון ההפסד שגרם לו ויותר קרוב צעיני שפטור.

והגה בעסק שידוכים ידוע שההפרש גדול יש בין שידוך למקח כי בעסק המקח אין שם דברים אמנעיים והמקח חלוי רק בדמים וכשנתרנו שני הזדדים בדמי המקח שזה רוצה למכור בסך זה וזה רוצה לשלם סך זה אין שם שוב שום פרטים אחרים וכיון שהקרסור הביא אותם לעמק השוה בסך הדמים כבר נגמר הדבר ולא נשאר שוב שום עיכוב רק הקנין ולכן אם המוכר דחאו להקרסור בדברים ובין כך הכניס עוד קרסור בזה נסתפקתי קצת אם רמאות הזה מחייב את המוכר לשלם להקרסור הראשון הפסדו. אבל בשידוכים הדבר ידוע שיש הרבה פרטים כי אף שנתרנו שני הזדדים בסך הנדן שלכל אחד ואחד יש עוד הרבה פרטים כמו התחייבות מזונות ודירה להזוג ובגדים ומתנות והדבר ידוע שאפילו כבר באו הזדדים יחד לפעמים בשביל דבר קטן מאוד מתפרדת החבילה ומחצטל השידוך ולכן כל זמן שלא השוה אותם השדכן הראשון על כל הפרטים עד שלא נשאר שום דבר גדול או קטן שצריך לדבר בזה עדיין לא נגמר השידוך על ידי השדכן ואם אחד מהזדדים מכניס את אוהבו או קרובו לגמור הדבר אפילו היה ביכולת של השדכן הראשון להשוותם ג"כ בפרטים הללו והזדדים הכניסו את אוהבם או קרובם בזה אין כאן רמאות כלל וכזה נעשו מעשים בכל עת ואין להשדכן הראשון על הזדדים רק תרעומות אבל לא שום דין ומשפט כלל.

ועתה נבוא לפסק המשפט של הזדדים הללו. וזה אשר יאל ממני לפסק דין ציניהם. מה שחבצע החובצ שהנחצע ישלם לו גם השדכנות שמגיע מהמחמתן השני באשר שהנחצע גרם לו שלא לקחו להיות אלל הגמר זהו טענה בטילה ואין צטענה זו שום זכות כלל אבל השדכנות שמגיע לו לפי דבריו מן הנחצע הנה אם

הנחצב רוצה ויכול לישצב שאינו יודע אס הנחצב דיצר עמו כלל מעסק השידוך הזה הרי זה נשצב ונפטר מכל תציעות של הנחצב דהרי זה הוא טענת איני יודע אס נתחייצתי לך אצל אס לא ירצה או לא יוכל לישצב על זה ועכ"פ נשאר צטענת צרי שלו שאיש אחר היה המתחיל והגומר יהיה האיש ההוא גיסו של הנחצב או יהיה איש זר אזי ישצב הנחצב שאיש אחר היה המתחיל ויכלול צצצועתו שצשעת הגמר היה עכ"פ איש אחר שהציא לידי גמר ואז ינוכה מן השדכנים חלק המתחיל וחלק הגומר כפי תקנת המדינה שס צעסק השדכנות ומן חלק שמגיע עליו לפי תקנת המדינה שס על האמצעיים יקבל הנחצב חלקו שיגיע עליו לפי תקנת המדינה שס אס גם המתחיל והגומר היו ג"כ אמצעיים איזה חלק שמגיע להס וצאיזה אופן יוחלק החלק ההוא הכל כפי תקנת המדינה שס ואס הנחצב לא ירצה או לא יוכל לישצב גם על ההתחלה אז ישלס להנחצב גם חלק המתחיל וינוכה רק חלק הגומר ואז אין על הנחצב שוב שצועה כלל כי הוא נאמן על הגמר צלי שצועה רק יוכל הנחצב להטיל חרס סתס אס איש אחר היה הגומר. ואיזה שצועה שישצב הנחצב מחוייב הנחצב לקבל צחרס שאינו מזקיקו לשצועת חנס.